

20
4
68

VIETNAM

**SLOVENSKI ETNOGRAFSKI MUZEJ IN
REPUBLIŠKI KOORDINACIJSKI ODBOR
ZA POMOČ ŽRTVAM IMPERIALISTIČNE
AGRESIJE PRI RK SZDL SLOVENIJE**

VIETNAM

LJUBLJANA 1970

**Razstavo sta pripravila
Slovenski etnografski muzej
in Republiški koordinacijski odbor
za pomoč žrtvam imperialistične
agresije pri RK SZDL Slovenije**

RAZSTAVA VIETNAM

Dr. Boris Kuhar

ravnatelj

Slovenskega etnografskega muzeja

1

Pred nami je razstava o Vietnamu. Že dolgo smo jo pripravljali. Z njo smo hoteli seznaniti naše ljudi z zgodovino, z bogato, več tisoč let staro kulturo tega ljudstva. Želeli smo, da bi naši obiskovalci bolje spoznali preteklost in tudi današnji način življenja Vietnamcev. Hoteli smo podati tudi etnološko podobo te daljne azijske dežele. Toda med zbranim gradivom je bilo vedno bolj prisotno tudi življenje Vietnamcev danes, njihova najnovejša zgodovina, tista, o kateri slišimo in beremo vsak dan. To je zgodovina tridesetletnega junaškega boja vietnamskega ljudstva za svobodo. To so strašna vojna grozodejstva včerajšnjega dne in današnjih dni. To je najbolj kruta, najbolj nečloveška vojna ameriških imperialistov, kar jih pozna človeštvo. To je neizmerno trpljenje otrok, mater, nezaščitenih ljudi Južnega in Severnega Vietnama. Na naši razstavi smo nameravali prikazati, kako živi, v kaj veruje, kakšne šege pozna vietnamski kmet, toda namesto slik njegovih današnjih šeg in navad, smo dobili grozotne posnetke pobitih prebivalcev vasi Son My, Ba Lang An, Thy Duc, Binh Dong ... Deček tri ali štiriletni sam sredi ceste, ranjen v roko in na zvedavem otroškem obrazu dve debeli solzi. Zaradi tega malega dečka, ki kliče vest človeštva, prosi tudi za našo pomoč, smo razširili koncept razstave. K etnološkemu, kulturnozgodovinskemu pregledu smo dodali še prikaz junaške borbe in trpljenja vietnamskega ljudstva in ob tem tudi našo pomoč, naš prispevek k borbi Vietnama. Razstava je ob pomembnem jubileju desetletnice ustanovitve fronte nacionalne osvoboditve Južnega Vietnama, ob Tednu solidarnosti z borbo ljudstva Vietnama in Indokine.

Razstavo smo pripravili s pomočjo Republiškega koordinacijskega odbora za pomoč žrtvam imperialistične agresije pri Republiški konferenci SZDL, za kar moramo temu odboru izreči vso zahvalo. Posebno zahvalo smo dolžni tudi Skladu SRS za pospeševanje kulturnih dejavnosti, ki je finančno podprl to našo akcijo. Naša zahvala velja tudi vsem neposrednim avtorjem razstave: dr. Pavli Štrukelj, znanstvenemu sodelavcu muzeja, ki je pripravila kulturnozgodovinski in etnološki prikaz, tovarišici Mari Rupena-Osolnik, ki je aktivno pomagala pri zbiranju gradiva in postavitvi ostalih delov razstave ter ing. arh. Marjanu Lobodi, strokovnemu sodelavcu muzeja za opremo in postavitev razstave. Na koncu zahvala vsem, ki so posodili predmete in drugo gradivo za razstavo ali so na kak drug način prispevali, da lahko naši javnosti posredujemo bogato staro in žalostno novo zgodovino Vietnama.

ZGODOVINSKI IN KULTURNI ORIS

Dr. Pavla Štrukelj

2

Buda, umetnost Fu-nan, Kočinčina,
6.—7. stol., južni Vietnam

Nekdanja francoska Indokina je obsegala: Severni in Južni Vietnam, Laos in Kambodžo. Vse te dežele so še zmerom poseben problem v tem delu vzhodne Azije. Najbolj pomembni prebivalci so južna mongolska skupina, Khmeri, Protomalajci in Anamiti, ki prebivajo v obeh Vietnamih in jih danes imenujemo Vietnamce. Te tudi obravnavamo v naši razpravi.

Vietnam obsega ozemlje vzdolž vzhodne Indokine; to je pokrajina od kitajske meje do delte reke Mekong, nekdanja Končinčina, Anam in Tongking. Ime Vietnam so pričeli uporabljati v zahodni Evropi leta 1946. Leta 1954 je bil Vietnam razdeljen na severni in južni del; loči ju meja po reki Song Ben Hai.

Severni Vietnam je demokratična republika, ki ji vlada komunistična stranka Vietminh. Glavno mesto je Hanoi. Dežela obsega pogorja vulkanskega izvora, med katerimi tečejo reke s strmimi obrežji. Ob hudournikih so majhne ravnine, ob morju pa peščene obale. Pomebna je Rdeča reka z zelo zapletenim tokom.

Južni Vietnam je republika, ki je bila razglašena leta 1956. Glavno mesto je Saigon. Obsega osrednji masiv, ki je vulkanskega izvora, in sega do Anamitskega pogorja; vključuje tudi obalne ravnine in zunanji del delte reke Mekong. Vsa dežela leži v tropskem delu ter ima izredno ugodno lego, predvsem kar zadeva poljedelstvo; poljski pridelki dozore trikrat na leto.

Vietnamska zemlja je bila naseljena že v davni preteklosti, to je štiri tisoč let nazaj. Prvi človekovi izdelki so znani iz paleolitika; našli so jih na območju Rdeče reke. Proti tretjemu mileniju pred našim štetjem se je razvila od severa proti jugu neolitska kultura. Središče te kulture je bilo na severu ob Rdeči reki. Iz te dobe je tudi znana legenda o početku vietnamskega naroda, o tako imenovani civilizaciji Phung Nguyen. V tej kulturi se je posebno razvila lončarska obrt; znali so uporabljati že lončarsko kolo in peč. Razvilo se je tudi poljedelstvo in živinoreja, kar dokazujejo najdeni predmeti: motika, velike glinaste posode za žito, kosti prašiča in goveda. V pogorju je človek živel še v votlinah, v ravninah pa so raziskovalci našli sledove skupnih prebivališč, napravljenih iz lesa in bambusa. Hiše so bile grajene najverjetneje na koleh; danes taka bivališča poznajo še etnične manjšine v gorah. Izkopano orodje, okrasje in lončarski izdelki kažejo visoko raven izdelovalcev in že delitev dela. Mrtve so pokopavali v skupne grobove; k njim so polagali orodje, okrasje in posode. Lobanje, ki so jih našli na več krajih, sodijo k avstralo-negroidni skupini; raziskali so tudi mongoloidne značilnosti. Prav tako prištevamo današnje vietnamske prebivalce k južno-mongoloidni skupini s potezami avstralo-negroidov.

Buda, Angkor; pozna umetnost
Khmerov, verjetno 16.—17. stol.

Proti koncu drugega tisočletja pred n. št. se je razvila bronasta industrija. Arheologi so to kulturo v Vietnamu imenovali civilizacijo Dongson; prvo najdišče je bilo namreč odkrito v Dong Sonu. Ta bronasta kultura je bila razširjena po vsem vietnamskem ozemlju. Bronasti izdelki so obsegali vse vrste orodja, orožje, glasbene inštrumente in umetniške predmete. Najbolj značilni predmeti so bili bronasti bobni. Pri zori, ki so upodobljeni na njih, so ponazarjali življenje tedanjih prebivalcev.

Kitajski letopisi vsebujejo prva natančna poročila o zgodovinskih podatkih na vietnamskem ozemlju; njihovi zgodovinarji imenujejo deželo Bach Viet, kar pomeni ljudstvo južno od reke Jangtse. S tem imenom so Kitajci označevali tudi etnične skupine na vietnamskem območju. Posebej omenjamo etnično skupina Lac Viet, ki je prebivala ob obali v današnjem severnem Vietnamu in v današnji kitajski pokrajini Kvangtung. Skupino Lac Viet je sestavljalo petnajst plemen, ki so imeli že stalna bivališča; ukvarjali so se tudi s poljedelstvom. Raziskane so mnoge legende o tem ljudstvu.

Tay Au je bila druga etnična skupina, ki je prebivala v gorati pokrajini današnjega Viet Bac in delno na kitajskem ozemlju. Tay Au so bili predniki današnjih prebivalcev v Severnem Vietnamu in v južni Kitajski. Konec 3. stoletja pred n. št. je kralj Thuc Phan iz pokrajine Tay Au premagal zadnjega kralja iz dinastije Hung ob obali. Po zmagi sta se leta 258 pred n. št. kraljestvi Tay Au in Lac Viet spojili v novo kraljestvo, imenovano Au Lac. Kralj Thuc Phan je tako ustanovitelj države, ki je imela vladarja z urejenim dvorom in organizirano vojsko. Ozemlje kraljestva Au Lac je obsegalo današnji Severni Vietnam do področja Hoanh Son. Kralj Au Zuong je prenesel glavno oporišče iz hribov na ravnino, v mesto Co Loa, blizu današnjega mesta Hanoi. Trdnjava Co Loa je najbolj pomebna zgodovinska sled nekdanjega Vietnama. Vietnamsko ljudstvo je bilo več stoletij podrejeno kitajskemu fevdalnemu gospodarstvu. Končno pa se je pričelo upirati tuji vladi in uspelo mu je v 10. stoletju, ko si je priborilo neodvisnost. Ustanovilo je monarhijo s centralistično ureditvijo. Taka ureditev je bila zelo potrebna, zlasti kar zadeva gradnjo hidravličnih naprav, to je jarkov in kanalov, nujnih pri obdelovanju polja; taka ureditev države je tudi varovala neodvisnost dežele, predvsem pred ponovnim vdorom Kitajcev.

Najprej je leta 1009 zavladala dinastija Ly, ki ji je uspelo utrditi državo pred nasprotniki. Delo je prav do 14. stoletja nadaljevala dinastija Tran. V tem času se je dežela razvijala na vseh področjih. Leta 1010 je pod vladarjem Ly Thai Tojem postalo glavno mesto Thang Long (to je današnji Hanoi), ki je ostalo središče do 19. stoletja.

Slovesen spreved simboličnega oranja na čast božanstvu poljedelstva

Leta 1054 je njegov naslednik Ly Thanh Ton imenoval deželo **Dai Viet**.

Gospodarski razvoj v deželi se je opiral na zemljo, ki je bila načrtno razdeljena. Zemlja je pripadala kralju, ki pa je ni vse izkoriščal; največji del zemlje je bil razdeljen med člane kraljeve družine in visoke dvorne uradnike. Ustanovili so velika državna posestva in obremenili z davki manjše posestnike in vasi. Prebivalstvo je bilo razdeljeno na plemstvo, visoke dostojanstvenike, kmečko prebivalstvo in sužnje. Služabniki in sužnji niso mogli imeti lastnega premoženja in niso smeli nastopati v javnosti. Dinastija Tran je dovolila plemičem lastno vojsko. Tudi budistični samostani so imeli velike posesti z mnogimi služabniki in sužnji.

Anamitske žene na trgu

Kralji iz dinastije Ly in Tran so zelo pospeševali poljedelstvo. Zato so začetek leta vedno praznovali z velikim sijajem in obredi v čast božanstva zemlje. Celò kralj je s simboličnim oranjem poudarjal pomembnost tega kmečkega dela. Mandarini so oskrbovali jarke, ki so toliko pomenili pri obdelovanju zemlje. Kralj Tran je dal te jarke večkrat očistiti in obnoviti. Jarke so izkopali tudi vzdolž obrežij, da so izkoristili novo zemljo, ki se je nakopičila z naplavinami ob ustju rek.

Pod temi dinastijami so se obrti hitro razvijale. Posebno tkanje brokata je dalo najboljše izdelke. Večbarvne brokate so prodajali na kitajski cesarski dvor. V trgovini in industriji so bili zlasti pomembni izdelki iz srebra, zlata, kositra in svinca. Držav-

Značilna vietnamska hiša na koleh iz hribovitih predelov. Stavbe so grajene zelo stabilno in so velike, dolge tudi do 50 m; to so bivališča velikih skupnih družin.

ne kovnice so kovale bakrene novce. Odrpli so tudi delavnice za izdelovanje orožja, kultnih predmetov in dvornih oblačil. Topili so bron za izdelovanje velikih zvonov. Lončarski izdelki so bili zelo kvalitetni, predvsem emajl; prav tako so slovele keramične skulpture in strešne opeke. Budistično literaturo so širili s tiskanjem na vezanih lesenih ploščah. Razvila se je ladjarska industrija; izdelovali so velike džunke tudi na sto vesel. Glavno mesto Thang Long je postalo veliko trgovsko središče. Trgovina je cvetela v deželi med posameznimi pokrajinami kakor tudi zunaj nje, predvsem s Kitajsko.

Na vrhu družbene ureditve je bil kralj in njegova družina. V fevdalni razred so sodili tudi mandarini, dvorni visoki dostojanstveniki, zemljiški gospodje in lastniki velikih gosposčin. Posebej pa še budistični bonci in zelo bogati samostani, ki so imeli veliko služabnikov. Ljudski razred so sestavljali manjši kmečki posestniki, trgovci, svobodnjaki v vaseh, obrtniki, služabniki in hišni sužnji.

Ko so zavladali kralji iz dinastije Ly, so deželo razdelili na 24 območij, ki so jih dobili bližnji sorodniki kraljeve družine. Princi so imeli osebne apanaže in lastno vojsko. Dvorna hierarhija je sodelovala s civilnimi in vojaškimi mandarini. Mandarini niso prejeli plač, ampak so živeli od rent in davkov, ki jih je plačevalo prebivalstvo pod njihovo upravo. Budistični bonci so bili kraljevi svetovalci. Vladarji so še posebej skrbeli za organizacijo vojske. Najvišja vojaška mesta so dobivali člani kraljeve rodbine. Vojsko so morali služiti vsi državljani, razen služabnikov in sužnjev. Kmečki vojaki so opravili predpisane vaje in so bili vpoklicani, ako jih je država potrebovala.

V delti reke Mekong je bilo naseljeno homogeno prebivalstvo Viet; v goratih delih dežele so prebivale številne etnične skupine, ki so ustvarjale najbolj pereč problem centralistični vladi. Oboji so se gospodarsko dopolnjevali in so drug drugega potrebovali v obrambi proti tujim napadalcem. Vladar in mandarini so mislili, da te etnične manjšine lahko izkoriščajo in si jih pokorijo, zaradi takih krivic so se skupine večkrat uprle, za kar pa so bile včasih deležne prisilnih ukrepov in maščevalnih dejanj. V 11. stoletju je kralj Ly branil Dai Viet pred kitajsko dinastijo Sung; naslednik Tran pa se je v 13. stoletju bojeval proti Mongolom.

Mejni spopadi so razkrili slabosti dinastije Sung v južni Kitajski. Zato so Kitajci okrepili svojo vojsko, predvsem ladjevje, in prenehali trgovati z Dai Viet. Kitajci so bili večkrat poraženi, čeprav so kasneje zmagali, vendar reke niso prekoračili.

V začetku 13. stoletja je mongolski vladar Džingiskan pričel vojno s Kitajci. Mon-

golska vlada je prosila kralja Trana, če bi smela njihova vojska čez ozemlje Dai Viet, da bi Kitajce napadla z juga; kralj je prošnjo odbil. Mongolska vojska je tedaj vdrla v Dai Viet in zavzela, glavno mesto Thang Long ter ga požgala. Vietnamska ofenziva pa je pognala Mongole iz mesta. To je bil prvi mongolski poraz. Mongoli so sicer kasneje še zmagovali, vendar so jih Vietnamci leta 1285 dokončno premagali in osvobodili deželo.

Vietnamska država je bila tedaj po gospodarski in socialni strani zelo dobro urejena; prav tako je bila organizirana tudi vojska. To so bile odločilne prednosti, ki so vietnamskim kraljem pomagale, da so premagali Mongole. Posebno oboroženo silo so sestavljali poljedelci. V vojni so se združili in zbrali pri svojih poglavarjih. V ta čas segajo tudi začetki gverilske vojske.

V dobi kraljev iz dinastije Ly in Tran od 11. do 14. stoletja je na kulturni razvoj močno vplivala kitajska civilizacija. Budizem in konfucianizem sta bila nauka, ki sta predvsem izpolnjevala in dopolnjevala vsakdanje in duhovno življenje vietnamskih prebivalcev. Ti religiozni nauki so bili naklonjeni tudi ljudski tradiciji, ki je dala nove misli v religiji, literaturi in drugi umetnosti.

Budizem je dosegel vrhunec v času kralja Lyja; na prestol so ga postavili prav budistični duhovniki. Kralj jih je nagradil s tem, da jim je priznal najvišje pravice. Kralj je bil tudi sam goreč zagovornik budističnega nauka, zato ga je temeljito preučeval in razmišljal o njegovi filozofiji; zelo je pospeševal gradnjo pagod in postavljanje velikih zvonov ter spodbujal budistično literaturo. Budistična vera je tako kaj kmalu postala državna vera, ki jo je obdajal velik blišč in široka dejavnost. Družbena hierarhija je postala bolj in bolj zapletena, predvsem pa je uveljavljala svojo moč na škodo aristokracije.

Vpliv budističnega nauka pa je med vietnamskim ljudstvom polagoma začel upadati. Pripadniki novih misli so pričeli širiti nauk konfucianizma, ki se je že mnogo prej razširil na Kitajskem in postal državna vera. Leta 1070 je dal kralj Ly Thanh Ton zgraditi »Tempelj učenosti« — to je bila znamenita ustanova, v kateri so preučevali nauk konfucianizma. Učenci te šole so bili sinovi visokih dostojanstvenikov in plemičev. Ustanovljenih je bilo še veliko šol za pouk konfucijanske literature. Zasebne šole so vodili priznani učenjaki. Učitelji konfucianizma so polagoma prevzeli najpomembnejša vodilna mesta v javnem življenju.

V 13. stol. se je ideološki boj med budizmom in konfucianizmom tako zaostрил, da je zanetil veliko sovraštvo plemičev in zemljiških gospodov do navadnega ljudstva

in kmetov. Ob koncu 13. stoletja so se svojim gospodarjem tudi večkrat uprli služabniki in domači sužnji. V času kralja Trana so budisti, konfucijanci in taoisti še zelo tekmovali za vodilni položaj. Končno je zmagal konfucianizem, ki je v 14. stoletju najbolj blestel.

Ko si je vietnamska dežela spet pridobila neodvisnost, se je kulturno življenje pričelo živahneje razvijati. Ta napredek je bilo najprej opaziti v ljudski literaturi, predvsem v pesmih in pripovedkah, ki pa jih je težko datirati. V 10. stoletju so literarna dela pisali še v kitajskih ideogramih. Potreba po lastni pisavi je bila čedalje večja, zato so se vietnamski učenjaki odločili za pisavo nôm, ki izvira iz kitajskega jezika. V 14. stoletju so vietnamska literarna dela pisana že v tej pisavi.

Kralja Ly in Tran sta vsestransko podpirala razvoj umetnosti, na katero je zelo vplivala kitajska umetnost, nekoliko manj umetnost Cham; ta je bila najbolj opazna v vietnamski glasbi. V času kralja Trana je ljudstvo igralo na majhne cilindrične bobne, ki izvirajo pravzaprav iz kraljestva Champa. Poznali so tudi kitare z več strunami in flavte različnih oblik. Razvilo se je tudi ljudsko gledališče, imenovano Chéo, ki se je prvič pojavilo že v 10. stoletju. Kralj Ly je zelo podpiral arhitekturo in lončarstvo. Zgradili so mnogo budističnih pagod. Nekaj teh svetišč je ostalo nepoškodovanih do današnjih dni. Pagode so predstavljale najbolj izpopolnjen tip umetniške stavbe v deželi. Vredno je omeniti motiv lotosovega cveta pri njihovi gradnji; po budističnem nauku je lotos simbol lepote in čistosti; čeprav raste iz blata, se ga blato ne dotika. Pri gradnji pagod so uporabili za podlago obliko cveta, nanjo pa so postavljali kamnite stebre. Pri vznožju so imeli nekateri stebri rezljane kamne, ki so predstavljali valove in res zbujaši videz, kakor da se stebri dvigujejo iz razburkanega morja. Strehe pagod so bile bogato rezljane; dodana pa jim je bila še stupa z več nadstropij.

Okrasni motivi na pagodah so bili raznovrstni. Upodabljali so figure legendarnih ptičev s človeškimi telesi, krizanteme, ptiča feniksa in zmaja. Figura zmaja, ki predstavlja simbol vladarja, je znana že v kitajski kulturi in živi že tisočletja v ljudskem izročilu.

Religiozna kiparska umetnost je prikazovala na eni strani Budo, sedečega na lotosovem cvetu in zatopljenega v premišljevanje; zaprte veke naj bi zbujaše občutek njegove notranje luči, ki naj razsvetljuje vernike. Na drugi strani pa so umetniki oblikovali figure, ki so predstavljale varuhe in vojake, pripravljene za boj.

Kipar iz Dananga

Konfucijanska umetnost, ki se je razvila v času kralja Lya, je najbolj opazna na sve-tiščih. Zato je potrebno, da najprej omenimo »Tempelj učenosti«; zanj so značilna stebrišča in druga svetišča v vrtovih. Glavna stavba je bila postavljena na koncu osrednje aleje; njena streha je bila ponavadi okrašena s ptiči feniksi in zmaji.

Kralj Ly je tudi podpiral razvoj keramične umetnosti, ki je še danes priznana v tej deželi. Izdelovali so vsakdanje praktične in okrasne predmete. Zelo znan je bil por-celan s finim emajlom, ki je spreminjal barve, npr. zeleno in rjavosivo z motnim sijajem in raznimi sencami. Okrasni motivi so bili: zmaj, lotos, razno cvetje, ptiči in pokrajina s človeškimi figurami. Keramične izdelke in porcelan so prodajali na Kitajsko.

Umetnost je cvetela tudi v času kralja Trana. Tedaj so gradili palače in kraljevske mavzoleje, najboljša dela kiparjev pa so bile lesene skulpture. Med znamenitimi stavbami je bila citadela Tay Do, ki je bila zgrajena leta 1397.

Proti koncu 14. stoletja so pretresli vietnamsko deželo veliki porazi njene vojske. Cesar iz kitajske dinastije Ming je osvojil Dai Viet ter mu vladal dvajset let. Dai Viet je spremenil v pokrajino, postavil je centralistično upravo in deželo razdelil. Na vodilnih mestih so bili kitajski uradniki, podrejena mesta pa so dobili domačini. V deželi so se v obrambo cesarjevih ukazov nastanile močne kitajske čete. Kitajci so deželo hudo obdavčili; obdržali so tudi pravico prodajanja soli. Vsi prebivalci, stari od 16 do 60 let, so morali v vojsko. Na Kitajsko so odpeljali veliko umetnikov in učenjakov. Ljudem so odvzeli slone, bivole, konje in drugo premoženje in jih pri-silili, da so se oblačili po kitajsko in spoštovali kitajske navade in šege. Vietnamsko kulturo so zatirali na vseh področjih. Taka okupacija je kmalu sprožila močan upor. Poglavar Le Loi, gospodar v Lam Sonu je najprej pričel z gverilskimi operacijami v gorah Thanh Hoa. Večkrat je bil v nevarnem in celo obupnem položaju, toda ker so bili njegovi možje pogumni, so kitajskim Mingom veliko škodovali. Vojna za neodvis-nost, ki sta jo vodila Le Loi in Nguyen Trai, je trajala deset let.

Priborjena neodvisnost in velike spremembe v socialno gospodarski strukturi so dale močne temelje novi vladi, ki jo je postavil kralj Le Loi. Nova fevdalna monar-hija je dosegla vrhunec razvoja v času kralja Le Thanh Tonga, (1460—1497).

Ko so Vietnamci premagali kitajske nasprotnike, so najprej uredili gospodarstvo. Zemljo je delno izkoriščala vlada, delno pa so jo razdelili mandarinom in visokim do-stojanstvenikom. Določili so status kmečkemu prebivalstvu, ki je bilo podrejeno neposredno državi. Kralji iz dinastije Le so izboljšali obdelovanje zemlje. Ponovno

so pričeli vzdrževati prekope; pri teh delih so zaposlili tudi vojake in učence.

Obrti so se začele razvijati nekoliko pozneje. Posamezna naselja so se omejila le na eno obrt, tako so nekateri na primer tkali svilo, drugi izdelovali keramične posode ali porcelan itd. V glavnem mestu so prebivali obrtniki v posebnih četrtih ter so bili vpisani v določene bratovščine. V posebnih kraljevih delavnicah so izdelovali oblačila, razno opremo, posode, orožje in druge predmete, ki jih je potreboval dvor. Te izdelke niso smeli prodajati na trgu. Kovali so tudi denar in zato odpravili papirnato plačilno sredstvo; uporabljali so bakrene novce, ki so imeli enotno mero.

Velike spremembe so nastale tudi v državni upravi. Reorganizirali so vodilna mesta na dvoru. Mandarini so imeli v rokah občo in pokrajinsko upravo. Leta 1467 je dal Kralj Le Thanh Tong napraviti zemljevide dežele in najpomembnejših vasi. Dežela je bila razdeljena na območja, pokrajine in vasi. Vojska je v mirnem času štela veliko manj mož; ti so morali poleg vojaške službe delati tudi na polju. Mandarini so dobili zemljo, bivališča, posebna oblačila, ne pa tudi pravice do lastnih velikih posestev s služabniki in do lastne vojske. Kodeks Hong Due je vseboval zakone o zemljiškem lastništvu, o avtoriteti družinskega poglavarja, o pravicah prve žene in najstarejšega sina; določeni so bili tudi poročni in žalovalni obredi. Kodeks je vseboval zelo napredne misli, ki so jih uveljavili z zakoni. V 19. stoletju so bili ti zakoni razveljavljeni, ker je bila obnovljena fevdalna monarhija v najbolj reakcionarni obliki.

Vietnam se je že v preteklosti delil na etnične skupine v goratih pokrajinah in na prebivalce v ravnini in ob obali. V času uporov in vojn so se vsa ljudstva združila in se skupno borila proti nasprotniku. Ko pa se je dežela prenehala vojskovati, so fevdalni gospodje spet uveljavili napetost proti etničnim skupinam v gorah. Prebivalci so se zaradi krivičnih ukrepov oblasti pogosto upirali. Nasprotja med vietnamskimi prebivalci so trajala več stoletij ter so minila šele, ko si je pot v deželo utrl socializem.

Fevdalna družba, ki so jo ustanovili prvi kralji iz dinastije Le v 15. stoletju, je vladala še v 16. stoletju. V 17. stoletju je pričela izgubljati moč in veljavo; v 18. stoletju pa je doživela največjo krizo. Fevdalni sistem je obsegal zasebno zemljiško posest in upravljanje skupne zemlje, ki so jo občasno delili. Državo so upravljali mandarini. Najpomembnejše delo je bilo pač vzdrževanje prekopov in namakalnih naprav. Obrt in trgovina sta imeli podrejen položaj, predvsem so mandarini skušali zavirati razvoj trgovine. Dovoljevali so jo le toliko, kolikor je bilo potrebno za raz-

Uporabljena literatura

1. Andreas Lommel, 1962: Südostasien, str. 95—170. JRO — Völkerkunde.
2. Traditional Viet-Nam. Some historical stages. Hanoi s. d. Vietnamese Studies No 21.
3. Bernard P. Groslier, 1966: Indochina, Archaeologia Mundi.
4. Georg Buschan, s. a.: Die Sitten der Völker, I. Bnd., str. 387—397.

košno opremljanje dvora. Kralj Le je sicer vladal deželi; uveljavile pa so se plemiške družine Trinh na severu in Nguyen na jugu; med seboj so se nenehoma bojevale. V 18. stoletju je nastopila agrarna, politična, upravna in ideološka kriza; napredovale pa so obrti in trgovina, ker se je dežela v tem času seznanila tudi z zunanjim svetom. Vladarjev ugled je zmanjševalo podkupovanje visokih uradnikov. V tem času so deželo pretresli tudi veliki kmečki upori, ki so dosegli vrhunec v gibanju Tay Son. Prav po teh uporih je napočila bleščeča doba, v kateri je oživela ljudska kultura na vseh področjih.

Agrarna kriza je najprej nastala na severu dežele, kjer se je zemljiški gospod Trinh leta 1740 odločil razlastiti vso zemljo in jo ponovno razdeliti kmetom; za zemljo naj bi plačali posojnino državi. Mandarin in zemljiški lastniki so se načrtu uprli. Pričeli so podkupovati vaško upravo, da ne bi izgubili zemlje in onemogočili državi kakršnekoli ukrepe. V teh nemirnih časih je nastopila lakota; kmetje so zapuščali vasi in si po deželi iskali hrano. Tisoče brezdomcev je umrlo na cestah.

Kmečki upori se zvečine niso posrečili. Etnične skupine v gorskih pokrajinah so se upirale krajevnim poglavarjem; v ravnini so razširjali gesla, neresnične govorce o vladi, da bi jo onemogočili pri ljudstvu. Napadali so jo tudi s satiričnimi zgodbami in pripovedkami. Plemič Trinh je skušal zatreti to uporno gibanje, vendar brez uspeha. Po večletnih bojih je s smrtjo Le Zuy Mata veliko kmečko gibanje proti poglavarju Trinhu prenehalo. Uporniki so bili preveč razkropljeni in niso bili dobro organizirani. V mnogih primerih je bil kmečki voditelj fevdalec, ki ni bil zmožen jasnega programa niti dobre organizacije.

Notranji boji med pokrajinami in kmečki upori so trajali vse 18. stoletje ter se nadaljevali še v 19. stoletju. Leta 1858 so Vietnam osvojile francoske čete in ustanovile najbolj zaostalo monarhijo. Pričela se je dolga doba kolonializma.

V 18. in 19. stoletju kaže kultura na vseh področjih nadaljevanje tisočletne tradicije in pomemben razvoj zlasti v literaturi. Potrebno je omeniti klasična dela, pisana v jeziku nôm, ter zgodbe in novele v verzih, ki so jih napisali anonimni avtorji. S satirami v obliki pesmi in zgodb so smešili visoke uradne osebe in celo kralja. Z literarnimi deli so nastajala tudi zgodovinska dela in medicinske študije. Značilnosti ljudske kulture so se ohranile do današnjih dni. V socialnem sistemu ima velik pomen patrilinearna družina. Budizem je še danes najbolj razširjen med ljudstvom; od starodavnih verovanj pa se je ohranil kult prednikov, ki se kaže ob vseh življenjskih dogodbah.

VIETNAM — VEST ČLOVEŠTVA

Mojca Murko-Drčar

16

Zrtev napalm bombe

Vietnamska vojna že dolgo ni več samo vojna v ozkem pomenu »spopada različnih idej in politik«. Z neomajno vztrajnostjo, pogumom in nadčloveškimi naporji so Vietnamci, v veliki meri pa tudi prebivalci sosednjega Laosa in v najnovejšem času tudi Kambodže to vojno spremenili v simbol želje po svobodi, po neodvisnosti. Vietnamska vojna je postala moralna vest človeštva ali tudi posebljenje želja majhnih narodov, ki se borijo za osvoboditev ali so ogroženi. Na drugi strani je ameriška agresija v Vietnamu odsev teženj včerajšnjega sveta, ko so bili azijski, afriški in drugi majhni narodi določeni, da služijo velikim. Odpor proti taki ameriški politiki tedaj presega meje vietnamske vojne in pomeni simboličen odpor proti vsemu nenaravnemu v mednarodnih in medčloveških odnosih, odpor proti logiki močnejše oblasti, odpor proti vsemu tistemu, kar je čas že zdavnaj povozil. Ameriški študentje so skupaj z drugimi naprednimi družbenimi silami v ZDA dosegli, da večina javnosti ocenjuje vietnamsko vojno kot nekaj napačnega, umazanega, človeka nevrednega. Grozodejstva, v katerih sodelujejo ameriški vojaki, so prebudila zavest ljudstva, ki ga je visok življenjski standard tako uspaval, da ne ve, kaj pomeni živeti v suženjstvu, v bedi, v strahu pred nasiljem, ki lahko pride od koderkoli.

Toda vietnamska vojna ni samo ameriška vojna; pod njenim okriljem je še bolj žalostna vojna — bratomorni spopad med Vietnamci samimi, pa med Vietnamci in Kambodžani. Iz sovraštva v narodu lahko Američani tkejo zaveso, za katero skušajo pred svetom skriti svoje, lahko rečemo, neokolonialistične namene (s tem izrazom razumemo vzpostavitev takih odnosov, ob katerih je sicer formalna neodvisnost ohranjena, vsa zunanja in notranja politika, skratka vsa prihodnost dežele pa je v rokah ZDA). Američani so izkoristili vse skrbno izdelano razlikovanje v nekdanji francoski koloniji, da bi pokazali, da se pravzaprav borijo na strani »legalne« vlade, (legalnost sajgonske vlade naj bi bila v tem, da jo je sprejel južnovietnamski parlament, izvoljen ob navzočnosti pol milijona ameriških vojakov v Južnem Vietnamu, ki šteje okoli 9 milijonov prebivalcev).

Vendar pa je treba za razumevanje vietnamske vojne (skupaj s kamboško in laoško) spoznati tudi razloge, ki so narode v tem delu sveta ali celo posamezne sile v istem narodu obrnili druge proti drugim. Od kod tako sovraštvo med Vietnamci in Kambodžani, da kamboška vojska pobija vietnamske naseljence? Od kod Vietnamcem sajgonskega režima tako brezmejno sovraštvo do svojih bratov, borcev osvobodilnega gibanja, da so zanje zgradili »tigrove kletke«?

Borci Nacionalne fronte osvoboditve jurišajo na sovražnika Južnega Vietnama

Pogled v zgodovino narodnostnih in političnih odnosov v Indokini

Razumljivo je, da je usoda sosednjih držav in narodov v marsičem močno povezana; za narode nekdanje francoske Indokine to dejstvo še bolj drži. Skupna usoda v času brezobzirnih kolonialnih osvajanj je pustila svoje, osvajalčevo taktično nava-
janje napetosti med narodi osvajalcev pa je vsaj med družbeno razgledanimi Viet-
namci, Khmeri (prebivalci Kambodže) in Laožani sprožilo idejo skupne pripadnosti
velikemu cilju: dokončni osvoboditvi Indokine v celoti in njenem demokratičnem
razvoju. Ta ideja, ki je razmeroma dolgo nastajala, je imela tudi svoj podtekst:
noben del Indokine ne more biti v resnici neodvisen in svoboden, če mu ne sledita

tudi preostala dva. Zato tudi danes, ko divja vojna v Južnem Vietnamu in v Kambodži bolj kot v Laosu, napredna leva gibanja ne delujejo vsako zase, ampak se zavedajo zgodovinske povezanosti, čeprav narodi po narodnostnih, verskih in drugih značilnostih ne sodijo skupaj.

Narodnostne značilnosti

Zgodovina je neštetokrat dokazala, da se ekspanzija velike sile vedno zanaša na moč, poleg tega pa tudi na dobro preštudirane lokalne razlike v deželah, kamor je prodirala, pa naj je šlo za nacionalne, kulturne, verske ali kake druge razlike. Če je bilo le mogoče, so osvajalci razlike med narodi in ljudstvi, ki so si jih želeli podvreči, spretno izkoriščali tako, da so se podvrženi navsezadnje zatekali po pomoč in rabsodbe prav k osvajalcem. Nič drugače se ni dogajalo v preteklosti na indokitajskem polotoku, nič drugače se ne dogaja zdaj. Kolonizacijsko obdobje je hotelo za vsako ceno poenotiti in pomešati ljudstva in lahko rečemo, da se mu je ta grozljivi popravek tudi posrečil. Danes je na primer v treh indokitajskih deželah nekaj ljudstev, ki jih je mogoče kupiti za boj proti Vietnamcem, Khmerom in Laožanom. Tem ljudem bi mogli reči izdajalci ali odpadniki, kar tudi so, toda vredno je upoštevati dejstvo, da so bili v preteklosti sami žrtve temeljito premišljenega osvajanja. Poznavanje zgodovinskih podatkov, ki so pomembni za opredelitev zdajšnjega položaja, je tako nujno, čeprav je iz našega zornega kota težko vedno izbrati najpomembnejše. Toda nekaj je menda lahko vodilo: tri dežele indokitajskega polotoka — Vietnam, Laos, Kambodža — so bile po sili razmer nenehno kako povezane, čeprav govorijo v njih različne jezike in čeprav niti budizem ni povsod enak. Če nas torej zanima nacionalno vprašanje Kambodže, ob vsakem drugem podatku nalistimo na Vietnamce, malo redkeje na Laožane, ki so jih Francozi skrbno zadržali na primerni razdalji, s primernim nameščanjem svojih uradnikov pa so neposredno vplivali tudi na narodnostna čustva. Včasih lahko preberemo, da so en narod — Vietnamce — varovali za svoje oprode. To je samo delna resnica; med Vietnamci so izbirali nižje kolonialne uradnike, jih usmerjali proti Khmerom in s tem dosegli svoj dolgoročni cilj — sovražstvo med Vietnamci in Khmeri. Med drugim so spreminjali tudi ozemeljsko pripadnost, ko so Vietnamcem dovolili, da so izrinili Khmere iz območja ob spodnjem toku reke Mekong. Francozi so se seveda naslonili na tiste, ki so po njihovem mnenju bolje služili raznarodovalnim interesom. Najbrž so pri tem

Borci N. F. O. J. V. na Visokem
platoju zbirajo trofeje-orožje, ki
so ga dobili med bojem v Sapa,
jugozahodno od Ban Me Thuot

upoštevali tudi dejstvo, da je bil Vietnam precej prej fevdalno organiziran in močnejši ter se je zato v zgodovini laže upiral vdorom ekspanzivnih sosedov.

Zaradi premikanja narodov in ljudstev so nujno nastale nacionalne manjšine. Khmerska nacionalna manjšina je ostala v zahodni Končinčini, naraščale pa so tudi vietnamske manjšine v Kambodži in Laosu. Neznosno stanje je v tem stoletju privedlo do oboroženih uporov, ki so večinoma propadli zaradi prevelike razdeljenosti. Toda vrnimo se še enkrat k ravnanju francoske kolonialne uprave: v začetku 19. stoletja je generalni guverner Doumer združil vse tri pokrajine v enotno Indokino. Ta poteza je bila narodom absolutno vsiljena. Iz Tonkinškega zaliva so Francozi Vietnamce selili v Kambodžo, kjer so delali na kavčukovih plantažah in v rudnike. Nacionalne selitve so zapletli še s tem, da so prišlece postavljali za predelavce in uradnike. Toda resnici na ljubo je treba povedati, da če so povlekli Anamite (Vietnamce) v akcijo proti narodnostno dokaj enotnemu kamboškemu ljudstvu, se niso nič obotavljali Khmerov uporabiti za zadušitev uporov v spodnjem Mekongu (torej proti Vietnamcem). In ko je ta igra presegla vse meje, so se Francozi postavili za razsodnike in zbujali vtis, kot da rešujejo Khmere pred grabežljivimi vietnamskimi rokami. V tej prefinjeni igri je začetek nesporazuma med narodom, morda bi lahko celo rekli, nastajanje občutka manjvrednosti proti manjšim in manj odpornim, ki lahko povzroči hude tragedije, ko tak občutek postane splošno nacionalno čustvo in ko se razmerja sil obrnejo. Takšno sovraštvo je težko ustaviti pa tudi razumeti, vendar pa obstaja in krepi današnje drugačne interese.

Torej, poenotenje indokitajskih ljudstev naj bi bila pglavilna značilnost francoske kolonialne politike. Khmerska manjšina je ostala v Končinčini in pod sajgonskim režimom ni imela nikakršnih narodnostnih pravic; zelo močne manjšine so v Laosu in v Kambodži. Zakaj torej sovraštvo med Khmeri in Vietnamci, je dobro vedeti tudi zato, da bi lahko posebej razložili delovanje princa Sihanuka, ko je bil še vladar v Kambodži. Večkrat je namreč svojo nacionalistično usmeritev povezal s tradicionalnim odporom do Vietnamcev, in sicer tudi zato, ker so revolucionarne ideje kamboške levice — Rdečih Khmerov — prišle neposredno od vietnamske osvobodilne fronte. V tistem času, ko je še zaman upal, da bo lahko ohranil nevtralnost dežele, je gojil khmerski nacionalizem in slabil enotno levo fronto v Indokini. Takoj po odstavitvi je spoznal in priznal napako, med drugim tudi tako, da se je združil z levico proti najhujšemu sovražniku — proti domači desnici, povezani z ameriškim imperia- lizmom.

Nguyen Thi, mati štirih otrok, v jugozahodnem delu Saigona, žrtev ameriških napalm bomb

Prve dni vojne v Kambodži je desni režim zlil vse svoje sovraštvo na vietnamsko narodnostno manjšino in poudarjal nevarnost nacionalne ogroženosti. Toda zanimivo — najširše plasti ljudstva nacionalistične histerije niso bile pripravljene sprejeti. Predolgo so živele z Vietnamci, da bi od njih pričakovale osvajanje. Geslo o nujnosti nacionalnega združevanja in izгона starih vietnamskih naseljencev (že rojenih v Kambodži) je bilo zato povsem umetno zbujeno, da bi pomenilo zunanje znamenje moči novega režima. Toda dopisniki so poročali, da ni bilo niti govora o kakih pogromih Vietnamcev proti Kambodžanom ali narobe: do začetka vojne so družno praznovali vse nacionalne praznike — naj bo vietnamske, khmerske ali kitajske. Do-

pisnik pariškega Monda je tiste dni zapisal, da je pokole vietnamskega prebivalstva pripisati izključno načrtnemu vojaštvu in da se je prebivalstvo držalo docela ob strani. Pa tudi to ni trajalo dolgo, kajti Lon Nolovemu režimu je prišla na pomoč vojska sajgonskega režima, ki mu je resda po političnem profilu podobna, toda vendarle — vietnamska. Zmešnjava je še zdaj popolna; sajgonska vojska se v Kambodži vede kot gospodar (sajgonski režim ima v Kambodži teritorialne pretenzije); požiga, ropa, tako da je morala celo Lon Nolova desničarska vlada sprejeti ukrepe, da bi zavarovala svoje vojake in prebivalstvo pred »prijateljsko vojsko«.

»Sveta vojna proti vietnamski nevtralnosti«, kakor je Lon Nolova vlada poimenovala svojo »nevtralnost«, je torej pokazala, kako nevarno se je igrati z nacionalno nestrpnostjo. Vojska sajgonskega režima je prodrla globoko v Kambodžo in njeno poveljstvo izjavila, da bo tam ostala. Komentator pariškega dnevnika Figaro se je zato takole ponorčeval: »Khmerska vlada se bo zdaj v resnici morala potruditi, da bo spravila Vietnamce s svojega ozemlja; pa ne pripadnikov Vietkonga, ki naj bi bili izgovor za razširitev vojne, ampak zavezniške sajgonske Vietnamce, kajti ta režim ni nikoli skrival svojih ozemeljskih želja.«

Politični odnosi

Iz vsega, kar je bilo povedano o nacionalnih odnosih na indokitajskem polotoku, je mogoče sklepati tudi na vzajemne politične odnose v levem krilu. Celotni naziv Indokitajska komunistična partija (ustanovljena leta 1930), odseva zapletenost in vzajemno odvisnost revolucionarnih gibanj v Indokini. Pri oblikovanju komunistične partije je imel namreč največ zaslug Ho Ši Minh in indokitajska KP je izrazito vietnamsko obarvana. V tem najbrž ni bilo nič slabega, če bi se hkrati tako uspešno prebujala levica tudi v Laosu in Kambodži. Kominterna pa je, sledeč v tridesetih letih svojemu vodilnemu načelu — nepriznavanje nacionalnih razlik — še enkrat zapletla odnose tudi v Indokini. Nič ni pomagalo, če so skušali preskočiti razlike, le-te so ostale in slabile levo gibanje, ki se mu pač nacionalno ponosni Khmeri in Laožani niso pridruževali. Šele mnogo let pozneje je uspelo laoški levici napraviti nekaj podobnega kot Vietnam, Kambodži pa sploh šele v najnovejšem času. Levo revolucionarno gibanje se je nagibalo k narodnim posebnostim, čeprav je bilo dolgo zavrto. Šele tedaj, ko se je vsako od njih postavilo na domača tla, med svoje probleme in svoje ljudi, je bilo mogoče govoriti o pravi indokitajski enotnosti. Precej bolj upravi-

Sprevod Mladinske enote X: Borili se bomo proti ameriškim osvajalcem toliko časa, dokler ne bomo popolnoma zmagali

čeno zato lahko danes, ko enotne indokitajske KP ni več (leta 1945 jo je razpustil sam Ho Ši Minh, da bi dokazal svojo željo, povezati se z vsemi naprednimi nacionalnimi gibanji, in zmanjšal predsodke do skupnih ciljev), govorimo o enotnosti, ker se naslanja na politično trdno južnovietnamsko osvobodilno fronto, na prav tako preizkušeni laoški Patet Lao in kamboško partijo z njenimi oboroženimi enotami Rdečih Khmerov.

Še na en element iz francoskega obdobja je vredno opozoriti, ker je namreč pomemben tudi danes. Francija se je v svoji vojni proti Ho Ši Minhu posluževala celot-

nega indokitajskega ozemlja in z udarci izenačevala vse narode ter tako zbudila solidarnost med ljudstvi. Izraz tega skupnega trpljenja je bila trojna zveza Viet-Lao-Khmer leta 1951, ki je sad popolnega razumevanja levih revolucionarnih sil o potrebi solidarnosti v boju proti skupnemu sovražniku. Sporazum je pritegnil k sodelovanju zlasti Patet Lao in Vietminh, medtem ko je Kambodža ostala nekoliko ob strani, ne nazadnje tudi zaradi Sihanuka, ki je zaradi nevtralnosti udarjal po levih silah.

Vmes je bilo konec vitenamske vojne, ženevski sporazumi so potrdili razdeljenost indokitajskega ozemlja, francoske kolonialiste so zamenjali ameriški neokolonialisti, začela se je še strašnejša nova vojna, na kar se je levo gibanje ponovno utrdilo leta 1965 s sporazumom v Pnom Phenu. V boju proti ameriški vojski, ki podpira najbolj reakcionarne domače sile, so se spet združila vsa gibanja — južnovietnamska osvobodilna fronta, Patet Lao, Severni Vietnam, razna nevtralistična in budistična gibanja iz vseh dežel. Njihovo bolj učinkovito delovanje je tedaj preprečil iz osebnih cesarskih razlogov prav princ Sihanuk. Če je on zdaj tisti, ki je poklical Rdeče Khmere na pomoč, je s tem priznal napake svoje politike do levece, ki je poleg vojaške organizacije hitro postavila na noge tudi politično nadgradnjo. Presenetljivo celo za CIA, ki ni verjela, da se kamboška levica lahko tako hitro uveljavi. Nevtralistični vladar, ki se je svoje revolucionarne levece vedno bal, je zaradi spremenjenih okoliščin njen propagator. Lahko pa zadevo tudi obrnemo: tako dober Indokitajec je, da pred hujšo nevarnostjo pozabi tudi na vladarske zadržke. In tudi drugače: vsi, od Patet Lao do Rdečih Khmerov, so pozabili na stare zamere in gredo v boj proti skupnemu sovražniku — proti ameriškemu agresorju, povezanemu z domačimi vladami, ki so izdale nacionalne interese.

Mara Rupena-Osolnik

26

1. Usoda Jugoslavije in Vietnama je v nečem zelo sorodna. Kakor naši narodi so tudi ljudje v Vietnamu skozi tisoč let krvaveli v nenehnem boju za svoj obstoj. Deset stoletij so bili sužnji kitajskih cesarjev, ubranili so se mongolskih osvajalcev, na začetku moderne dobe pa so okusili bič pod francoskim in japonskim kolonialnim jarmom. Ko so si končno priborili svobodo, so se znova vpletle v njihovo usodo imperialistične sile. Medtem ko je severnemu Vietnamu uspelo obraniti svojo samostojnost, je južni del dežele postal plen novih osvajalcev in se znašel pod udarcem imperialistične agresije in njenih zaveznikov, ki so vsilili ljudstvu vlado skupin, ki jih po svoji volji zamenjujejo.

Kakor mi v drugi svetovni vojni tudi vietnamsko ljudstvo bije junaški vseljudski boj za svojo svobodo, neodvisnost in samoodločbo. Pri tem prenaša vse strahote najmodernejših sredstev uničevanja — obenem pa s svojim zgledom potrjuje veliko resnico, da ljudstva, ki se je odločilo za osvobodilni boj, ne more pokoriti še tako velika premoč.

2. Prav zaradi te podobnosti med našim NOB in bojem vietnamskega ljudstva je razumljivo in nujno, da Jugoslavija od vsega začetka spremlja in podpira boj tega junaškega naroda.

To se izraža tako v razpoloženju javnosti kot tudi v uradni politiki naše dežele. Jugoslavija je med prvimi državami priznala neodvisnost Vietnama s Ho Ši Minhom na čelu. Takoj in odločno je podprla ženevski sporazum iz leta 1954, tri leta pozneje je bil Ho Ši Minh izredno lepo in prijateljsko sprejet v naši deželi. Ko je prišlo do agresije ZDA, je naša država, dosledna principom svoje mednarodne politike, odločno obsodila agresorje in na razne načine izražala solidarnost z bojem vietnamskega ljudstva. To se je kazalo tako v komunikacijah po pogovorih s tujimi državniki, v nastopih v Organizaciji združenih narodov, na sestankih neuvrščenih dežel, na vseh mednarodnih konferencah državnih predstavnikov kakor tudi predstavnikov družbeno političnih organizacij.

Jugoslavija je prav tako med prvimi priznala začasno revolucionarno vlado Južnega Vietnama in se odločno zavzemala za navzočnost njenega predstavnika na nedavni konferenci neuvrščenih v Lusaki.

Predsednik SFRJ maršal Tito je ob vsaki priložnosti zelo odločno izrazil svoje stališče in stališče vsega jugoslovanskega ljudstva do ameriške agresije in podpore vietnamskemu ljudstvu.

Nakladanje pošiljke zdravil, sanitetne opreme in prehrane — pomoč Jugoslavije Vietnamu

Svoje stališče dosledno zagovarjamo v prepričanju, da je naša dolžnost podpreti osvobodilno gibanje malega naroda, pa tudi zato, ker smo prepričani, da je boj proti agresiji v kateremkoli delu sveta tudi del boja za našo lastno neodvisnost.

3. V podpori Vietnamu so posebno vlogo odigrale naše družbeno-politične organizacije. Takrat ko z Vietnamom — ne po naši krivdi — nismo imeli uradnih stikov, so bile prav družbene organizacije prve pobudnice sodelovanja in navezovanja stikov z organizacijami osvobodilnega boja v Vietnamu in drugih deželah, ki vietnamski boj podpirajo. Zaradi čim uspešnejše koordinacije naporov in akcij vseh družbeno-političnih organizacij je bil v začetku leta 1966 na pobudo zvezne konference SZDL Jugoslavije ustanovljen jugoslovanski koordinacijski odbor za pomoč vietnamskemu ljudstvu. Njegova osnovna naloga je bila, povezovati dejavnosti, ki so jih že do takrat razvijale posamezne družbeno-politične organizacije. JKO je takoj po ustanovitvi pozval jugoslovansko javnost k še odločnejši podpori boja vietnamskega ljudstva. Obenem se je JKO trudil vzpostaviti pismene in osebne stike s predstavniki severnega in južnega Vietnama. Leta 1967 je jugoslovanska delegacija zelo aktivno sodelovala na prvi Stockholmski konferenci, ki je toliko pomembnejša, ker je — prvič, odkar traja vojna v Vietnamu — zbrala predstavnike mednarodnih mirovnih in nacionalnih organizacij, ki pomagajo Vietnamu. Navzoči so bili delegati 63 dežel. Predstavniki z vseh petih celin so soglasno obsodili ameriško agresijo v Vietnamu in zahtevali konec agresivne vojne ter soglasno sprejeli apel narodom vsega sveta za pomoč Vietnamu. Takrat je bil tudi sprejet sklep, da se 21. okt. 1967 proslavi kot mednarodni dan solidarnosti z bojem Vietnamskega ljudstva po vsem svetu in na ta način izrazi solidarnost vseh naprednih ljudi. Takrat se je Jugoslavija prvič vključila v mednarodno akcijo pomoči Vietnamu. Vsepovsod so se zbirali ljudje in izražali svojo podporo Vietnamu in hkrati ostro obsodili agresijo ZDA. Bilo je na tisoče zborovanj in sestankov po šolah, vaseh, tovarnah in mestih. Oblike izražanja solidarnosti so bile zelo različne, od kulturnih prireditev do posebnih šolskih ur in predavanj. Aktivnost se je še posebej stopnjevala v tednu solidarnosti, ki je bil v Jugoslaviji prvič organiziran 1967 od 13. do 20. decembra. Danes je to že tradicija. Letaki, prispevki v RTV in časopisju, razstave plakatov in otroških risb, tisoče pisem, šolskih otrok svojim vrstnikom v Vietnamu, njihove pesmi in nagrajene naloge pričajo o toplih čustvih naših ljudi. Uspešne zbiralne akcije, številne pošiljke zdravil, posebnih bolnišnic, sanitetne opreme in liofilizirane hrane to še

bolj zgovorno potrjujejo. Dolgi seznam in prepričljive izjave prostovoljnih krvodajalcev nas tudi prepričujejo kako tesne so vezi med našo mladino in vietnamskimi borci za svobodo.

Vsa ta pestra dejavnost je na tej razstavi le delno prikazana, kljub temu pa je mogoče videti, da v vsej tej dejavnosti sodelujejo tisoči — še več — sto tisoči naših ljudi, od otrok v šolskih klopih pa vse do starejših ljudi, ki iskreno žele trpečemu ljudstvu v daljni deželi mirnega in samostojnega od nikogar odvisnega življenja.

4. Kaj pomeni naša pomoč ljudstvu Vietnama, saj je v primerjavi z mnogo večjimi potrebami prav neznatna? Ali borec v vietnamskih partizanskih enotah sploh vé za neko daljno Jugoslavijo, ki mu želi dobro?

Ali niso sile, ki jim Jugoslavija ni po volji in ki tudi v Vietnamu ne želijo prisotnosti njenih idej, poskrbele, da se čim manj sliši o naši deželi in so dolgo časa celo zanikovale kakršnokoli našo pomoč ter onemogočale vzpostavitev kontaktov med nami in Vietnamci?

Takšna vprašanja niso brez podlage, vendar danes že lahko ugotovimo, da je resnica o naših stališčih in pomoči Vietnamu močnejša od vseh ovir. Vzpostavljeni so odnosi s predstavniki vietnamskega osvobodilnega gibanja. V Lusaki in v Parizu je predsednik SFRJ Josip Broz Tito sprejel predstavnico začasne revolucionarne vlade J. Vietnama, ki se mu je zahvalila za vso dosedanje podporo. Na mnogih mednarodnih sestankih se danes naši predstavniki prijateljsko srečujejo z vietnamskimi predstavniki, ki se zelo toplo zahvaljujejo za pomoč naše dežele. Še bolj kot gmotna pomoč pa je Vietnamu pomembna moralno-politična podpora socialistične Jugoslavije. Osvobodilnemu gibanju pomaga spričo velikega ugleda, ki ga uživa SFRJ v svetu utirati pot do mednarodnega priznavanja. To so predstavniki Vietnama večkrat poudarjali.

Sami smo doživeli podobne čase, ko je bilo nadvse pomembno, da resnico o našem boju sliši ves svet. Zavest, da v tem boju nismo bili sami, da smo v svetu prebudili glas javnega mnenja v podporo našim pravičnim zahtevam, nam je vlivala nado in pogum v najtežjih trenutkih.

Enako verjetno občutijo vietnamski borci in pripadniki osvobodilnega gibanja.

Naj bo v tem smislu tudi naša razstava skromen prispevek k njihovem boju in zmagi resnice o tej deželi in tem pogumnem ljudstvu.

L.R. KITAJSKA

Založil
Slovenski etnografski muzej
Za založbo dr. Boris Kuhar
Oprema Marjan Loboda dipl. ing. arh.
Tisk: Tiskarna PTT

SLOVENSKI
ETNOGRAFSKI
MUZEJ
LJUBLJANA PREŠERNOVA 20

